

G.K. CHESTERTON

DE KRACHT VAN
VERWONDERING

DE BESTE ESSAYS

G.K. CHESTERTON

DE KRACHT VAN VERWONDERING

DE BESTE ESSAYS

*Vertaald door Kees de Wildt
en ingeleid door Anton de Wit*

KokBoekencentrum Uitgevers • Utrecht

Samenstelling en eindredactie: Anton de Wit
Vertaling: Redactie bureau Kees de Wildt, Dordrecht
Ontwerp omslag en omslagillustratie: Peter Kortleve / shortlife.nl
Lay-out binnenwerk: Andries Mol / studio-mol.com

ISBN 978 90 435 4000 1
ISBN 978 90 435 4001 8 (e-book)
NUR 700

www.kokboekencentrum.nl

Dit boek is een verzameling vertaalde essays uit de geschriften van G.K. Chesterton, die tot het publieke domein behoren. Achter in dit boek is een verantwoording opgenomen.

© 2024 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht

Alle rechten voorbehouden

KokBoekencentrum Uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

INHOUD

Inleiding: Chesterton en de kracht van verwondering – Anton de Wit	7
1. Een krijtje	18
2. In bed liggen	23
3. Inleiding op het boek Job	28
4. De grootmoeder van de draak	41
5. De rode engel	46
6. Kaas	51
7. De Diabolist	55
8. Achter je hoed aan rennen	60
9. De avontuurlijkheid van het huiselijke leven	64
10. Over bepaalde moderne auteurs en het instituut van het gezin	69
11. Het huwelijk en het Moderne Verstand	80
12. Een verdediging van nonsens	87
13. Een romanticus in de regen	94
14. De slavernij van het vrije vers	98
15. Een verdediging van het skelet	103
16. De priester van het voorjaar	108
17. Kleine vogels die niet willen zingen	114
18. De wind en de bomen	119
19. De Oorspronkelijke Zonde	124
20. De jongen	129
21. Ballade van een vreemde stad	136
22. De architect van de speren	142

23. De mystagoog	147
24. De plicht van de historicus	152
25. Een winkel vol schimmen	158
26. De Man met de Gouden Sleutel	164
Verantwoording	191

Inleiding

CHESTERTON EN DE KRACHT VAN VERWONDERING

Anton de Wit

I. Boroeba's borden

'Doch niemand vraagt het de sprookjesverteller. Die is niet in tel.' Dit zijn de slotzinnen van *Prinses Stoepje* van Godfried Bomans (1913-1971). Het is niet nodig om het hele sprookje na te vertellen om dit tragikomische slot te begrijpen, maar ik zal er toch dit over zeggen. Bomans vertelt het verhaal van koning Boroeba en zijn dochter Stoepje. Dat is hoognodig, zo schrijft hij aan het begin, want 'dit is een gevaarlijke eeuw voor sprookjesvertellers; hoe licht kan hij niet onder een tram geraken, hoe gemakkelijk kan niet een voorbijsnurende auto de mensheid voor eeuwig de kans ontnemen ooit iets van koning Boroeba ...'

Het eigenlijke gevaar voor de sprookjesverteller in Bomans' twintigste eeuw bestond echter niet uit trams of auto's. Het bestond uit de overbodigheid – precies dat drukken die geciteerde slotzinnen uit. Koning Boroeba at niets dan erwtensoep, en eeuwen nadat zijn koninkrijk in verval is geraakt, worden op de plek waar ooit het paleis stond, nog steeds weleens soepborden gevonden. 'Men weet maar niet, waar die vandaan komen,' schrijft Bomans erover, 'en haast elke dag verschijnt er een nieuw boek over van een nieuwe professor.'

Waar de wetenschap het antwoord schuldig moet blijven, had men beter bij de sprookjesverteller te rade kunnen gaan. Maar ja ... 'Die is niet in tel.'

Onze moderne tijd heeft op het eerste gezicht inderdaad weinig op met barden en narren, met priesters en poëten, met kampvuurverhalen en heilige boeken. Het tijdperk van de machine bracht een ander soort verhalen, een ander soort zingeverst. We slaan smeulige mythen en sprookjes over het aardewerk dat we opgraven minder hoog aan dan droog wetenschappelijk onderzoek. Het een is ‘maar’ een subjectieve zienswijze, het ander is een objectief en vaststaand gegeven. Feiten worden hoger geacht dan fictie; professoren heten betrouwbaarder te zijn dan profeten. Hoewel in het oude Grieks *alfa* vóór *bèta* kwam, is de volgorde in het hedendaagse academische alfabet omgekeerd.

Ik moet dus terugkomen op wat ik hiervoor zei: trams en auto’s vormden wel degelijk een gevaar voor de sprookjesvertellers, maar niet zozeer omdat ze er door aangereden konden worden, maar omdat deze en andere technologische ontwikkelingen de betekenis van de verbeelding ingrijpend veranderden. Dit was de eeuw van de *Entzauberung*, zoals de Duitse socioloog Max Weber het had genoemd, de onttovering; meten en weten namen de plek in van vrees en verwondering. Wie zich nog bezighield met de verbeelding – of dat nu in sprookjes was, of in poëzie, religie, enzovoort – werd voor een dromer gehouden. Een nostalgicus. Een escapist. Iemand die de harde werkelijkheid niet aankon.

II. De wraak van het Feeënrijk

In hetzelfde jaar waarin *Prinses Stoepje* in Nederland in boekvorm verscheen – 1947 – verscheen aan de overzijde van de Noordzee ook het beroemde essay *On Fairy-Stories* (‘Over sprookjesverhalen’) van de Oxfordse filoloog John Ronald Reuel Tolkien (1892-1973). In feite draait dat om hetzelfde gevoel waarop ook Bomans zinspeelt, het ‘niet in tel’ zijn van de verbeelding. ‘Het Feeënrijk is een gevaarlijk land,’ zo verwoordt Tolkien het, ‘met valkuilen voor de argelozen en kerkers voor de overmoedigen.’

Tolkien verzet zich krachtig en overtuigend tegen het dedain waarmee er over sprookjes wordt gesproken, als iets voor kinderen en andere lichtgelovigen die de realiteit niet aankunnen. Hij veegt de vloer aan met wie verhalen zien als zoetgevooisde leugens, onver-

enigbaar met een ‘wetenschappelijk’ wereldbeeld. De verbeelding ‘vernietigt de rede beslist niet en beledigt haar evenmin’, schrijft hij. Eerder integendeel: ‘Hoe scherper en helderder de rede is, des te beter de fantasie die zal ontstaan.’

Maar het bleef een tegendraadse opinie, en Tolkien bleef zijn leven lang – en trouwens ook daarna – last houden van critici die de neus ophaalden voor zijn werk, die het kitsch vonden of kinderachtig. Hetzelfde lot trof Godfried Bomans, die steeds meer voor oubollige komiek werd versleten. Maar ook bijvoorbeeld Tolkiens goede vriend C.S. Lewis, die het fantasieland Narnia schiep. Of recenter J.K. (wat hebben die Engelse schrijvers toch met initialen?) Rowling, bedenker van *Harry Potter*.

Daarbij moet dan meteen de grote paradox worden opgemerkt dat al die schrijvers ondanks hun antimoderne tegendraadsheid en gebrek aan kritische waardering, wel degelijk ontzettend populair zijn gebleken. Bomans was een van de best verkopende schrijvers in naoorlogs Nederland, en misschien wel de eerste ‘Bekende Nederlander’ van het televisietijdperk. Tolkiens *The Lord of the Rings*-trilogie was al een enorme bestseller in zijn tijd, staat stevast bovenaan de publiclijsten van beste boeken van de twintigste eeuw, en vestigde zich met de verfilmingen rond de eeuwwisseling definitief in het collectieve culturele geheugen. Ook Lewis’ *Chronicles of Narnia (De Kronieken van Narnia)* mag met recht een klassieker heten, met vele vertalingen en herdrukken tot op de dag van vandaag. En Rowlings *Harry Potter*, ten slotte, is een kwarteeuw na dato echt veel meer dan een kortstondige hype gebleken.

Dus hoezo, sprookjesvertellers zijn ‘niet in tel’? Dat zijn ze wél! Misschien niet bij de literaire critici, niet bij de professoren, niet bij de avant-gardisten en modernisten en activisten, niet bij de snobs die een afgod maken van hun goede smaak en/of morele voortreffelijkheid. Maar wel bij, nou ja – ik aarzel om het zo vaak misbruikte begrip te gebruiken – het ‘gewone volk’. Het gepeupel, het plebs. En dan doel ik niet op een afgebakende sociaaleconomische klasse, maar meer op een zekere levenshouding. Ik doel op mensen die een eenvoudige smaak hebben en een robuust gevoel voor humor, mensen die graag lachen om alle dikdoenerij, die vrolijkheid hoger aan-

slaan dan tobberijen en gezond boerenverstand verkiezen boven de dorre deducties van de geleerden. Hobbits, die een goede maaltijd en vrolijk gezang verkiezen boven opgepot goud.

III. De apostel van het gezonde verstand

Als er iemand is die deze levenshouding doorgrond heeft, dan is het wel Gilbert Keith Chesterton (1874-1936). De *prince of paradox* is hij wel genoemd en ook de *apostle of common sense*. Niemand fileerde zo genadeloos de modieuze opvattingen van zijn tijd, niemand kon zich zo meesterlijk vrolijk maken over professorenpoeha en de profeten van de progressie.

Hij moet een imposante verschijning geweest zijn. Zo rond als hij groot was, met een cape en een hoed, sigaar tussen de lippen, leunend op een wandelstok waarin naar zelf geschapen legende een zwaard verborgen zat. Ook droeg hij naar verluidt soms een mes of een geladen pistool bij zich. Even imposant was zijn bulderende lach. In de salons van Londen van zijn tijd kon je letterlijk en figuurlijk niet om hem heen. Daar voerde hij debatten op het scherp van de snede, maar ook met een zekere kameraadschappelijke goedertierenheid, met grote schrijvers en denkers als George Bernard Shaw, H.G. Wells en Bertrand Russell.

Hij was bevriend met hen, maar was tegelijk in veel opzichten hun tegenvoeter. Shaw, de zwartgallige vrijdenker, de nietzscheaan, later ook stalinist; Wells, de futurist en utopist, devoot gelovige in de onomkeerbare technologische vooruitgang; Russell, de kille logicus, de atheïstische rationalist. Chesterton was niets van dat alles, Chesterton was ... ja, wat of wie was G.K. Chesterton?

Het blijft moeilijk die vraag kort en bondig te beantwoorden. Als schrijver was hij van alle markten thuis; hij schreef journalistiek werk, columns voordat het genre uitgevonden was, maar ook poëzie, verhalen, sprookjes (hoewel teleurstellend weinig; daarover later meer), detectiveromans en essays – het genre dat in deze bundel centraal staat. In zijn tijd was hij een beroemdheid, nu is zijn naam vooral nog bekend van de detectiveverhalen rondom de priester-speurneus Father Brown; de BBC maakte er nog recent een (onderhoudende maar niet erg boekgetrouwe) televisieserie van.

Wie zijn werk leest, zowel zijn fictie als zijn non-fictie, ontmoet een man die zeker is van zijn zaak, die weet wat hij voor waar houdt en nog beter weet wat hij voor desastreuze nonsens houdt. Het zal zeker ook te maken hebben met die typisch Britse debatcultuur, waarin hij zich bewoog als een vis in het water; een cultuur die leert om het even welke onmogelijke positie met een zekere jongensachtige branie en bravoure te verdedigen, welbespraakt en spitsvondig.

Wie echter wat dieper in zijn biografie duikt, leert al snel dat Chesterton bepaald niet altijd zeker van zijn zaak is geweest, dat hij nogal wat rondgedwaald heeft, zeker in zijn jonge jaren. Tekenend alleen al is het feit dat hij eigenlijk geen schrijver wilde worden, maar kunstenaar. Hij ging naar de Slade School of Art in Londen, maar maakte die opleiding niet af. Toch was hij zeker geen onverdienstelijke tekenaar; hij kreeg postuum nog een bescheiden eigen lemma in het standaardwerk *The Dictionary of 19th Century British Book Illustrators*. Hij leefde midden in wat later wel *the golden age of illustration* is genoemd, die grote boekillustratoren als Arthur Rackham, Beatrix Potter en Edmund Dulac voortbracht. Misschien was de concurrentie ook wel een beetje te groot voor hem; hoe dan ook, zijn aandacht verschoof gaandeweg van de tekeningen naar de teksten.

Maar de gesjeesde kunstacademiestudent was niet alleen in professioneel opzicht een zoeker; hij was dat vooral ook op geestelijk vlak. In zijn jonge jaren was hij wel degelijk vatbaar voor de spirituele modes van zijn tijd, die hij later zo fel zou bestrijden. We hebben het dan over de jaren negentig van de negentiende eeuw; in het laatromantische Engeland liet men zich graag de exotische kletspraat van charlatans als Madame Blavatsky aanpraten; spiritisme, theosofie, occultisme en esoterie waren *hip and happening*. Ook de jonge Chesterton vond het prachtig. In zijn autobiografie beschrijft hij (in een hoofdstuk met de fijnzinnige titel 'How To Be A Lunatic' – 'Hoe men een gek kan zijn') hoe hij samen met zijn jongere broer Cecil speelde met een ouijabord, een ware rage in die tijd.

Het was vooral onder invloed van de liefde van zijn leven Frances Blogg, met wie hij trouwde in 1901, dat hij het christendom herontdekte. Aanvankelijk was dat het christendom in z'n 'gewone'

Engelse verschijningsvorm, het anglicanisme. Maar al snel begon het bloed te kruipen waar het niet gaan kan, en begon Chesterton meer en meer sympathie te voelen met het rooms-katholicisme. Dat zal niet in de laatste plaats te maken hebben gehad met de invloed van katholieke vrienden, de dichter Hilaire Belloc voorop, en later ook de als anglicaans priester tot het catholicisme bekeerde Ronald Knox. (Het merkwaardige van die laatste is overigens dat hij volhield dat hij die overstap maakte onder invloed van Chesterton; maar Chesterton schreef zijn bekering tot het catholicisme op zijn beurt ook toe aan de invloed van Knox. Feit is wel dat Knox vijf jaar eerder dan Chesterton 'de Tiber overzwom'.)

Maar behalve de invloed van vrienden zal ook zijn recalcitrante karakter een rol hebben gespeeld in zijn uiteindelijke keuze voor de Katholieke Kerk. In het Engeland van die tijd was katholiek worden nogal *counter-cultural*. In vroeger eeuwen had trouw aan 'Rome' gelijk gestaan aan landverraad; vele grote geesten, van Thomas More tot en met Edmund Campion, hadden het met de dood moeten bekopen. De scherpe randjes waren er inmiddels wel af, maar ook in de negentiende eeuw was bijvoorbeeld de bekering van de voor-aanstaande anglicaanse geestelijke John Henry Newman een groot schandaal geweest. Een slordige 75 jaar later, in 1922, deed ook de bekering van G.K. Chesterton nog altijd veel stof opwaaien.

Het rumoer erom zal hij van harte hebben begroet, niet (alleen) uit ijdelheid, maar vooral omdat het geloof zoals hij dat begreep stof moest doen opwaaien. De aanspraken van het christendom waren in zijn optiek inderdaad schandalig en tegendraads. Precies daarom raakten ze nooit uit de tijd, hoewel ze stevast uit de mode waren. De aan de vroegchristelijke kerkvader Tertullianus toegeschreven Latijnse frase *Credo quia absurdum* – ik geloof omdat het absurd is – lijkt Chesterton op het lijf te zijn geschreven.

Hij had het allemaal aanstekelijk verwoord in wat zijn bekendste religieuze werk zou worden, *Orthodoxie* uit 1908. Veelzeggend is de kostelijke parabel waarmee hij dat werk begint, over de zeevaarder die een nieuw land hoopt te ontdekken, maar door een navigatiefout terug in Engeland aankomt, en daar met handen en voeten gebarend poogt te communiceren met de 'inboorlingen'. Zo had ook

hij gepoogd een eigen godsdienst te ontdekken, een eigen ketterij uit te dokteren, niet wetend dat zijn vondst gewoon het aloude christendom was.

Een echo hiervan vinden we ook in een essay dat in deze bundel is opgenomen ('Ballade van een vreemde stad'), waarin hij een bezoek aan Vlaanderen beschrijft. Door spraakverwarring in het openbaar vervoer belandt hij niet in Mechelen, zoals hij dacht, maar in een troosteloos gehucht dicht bij Antwerpen. Hij is hoogst in zijn nopjes wanneer hij de vergissing ontdekt. 'Dat is wat het leven tegelijkertijd zo prachtig en zo vreemd maakt. We bevinden ons in de verkeerde wereld. Toen ik dacht dat we in de juiste stad waren, verveelde ik me; toen ik wist dat het de verkeerde was, was ik gelukkig. Het valse optimisme, het moderne geluk, hangt ons de keel uit, omdat het ons vertelt dat we in deze wereld thuishoren. Het ware geluk zit hierin dat we hier niet thuishoren. We komen ergens anders vandaan. We zijn verdwaald.'

Deze intuïtie loopt als een rode draad door al het werk van Chesterton, zijn religieuze maar zeker ook zijn politieke geschriften. Ook daarin maakt hij zich vrolijk om de vreemde, ontwortelde wereld die hij om zich heen ziet, om het pessimisme over de mens en het optimisme over de wetenschappelijke en technologische vooruitgang. Hij is om die reden wel conservatief of zelfs reactionair genoemd, maar ik betwijfel of die kwalificaties hem recht doen. Zeker, erg *woke* is hij niet te noemen; hij zou zich over 'wokisme' ook vreselijk vrolijk gemaakt hebben, vermoed ik zo. Om zijn standpunten over bijvoorbeeld het feminisme zou hij vandaag de dag ook zonder pardon *gecanceled* worden. Maar evenzeer verzette hij zich tegen de dwaasheid van kapitalisme, liberalisme en imperialisme.

Ook zijn politieke denkbeelden zijn niet te begrijpen zonder de religieuze context waarin hij zich ontplooidde. Samen met zijn al genoemde boezemvriend Hillaire Belloc en zijn (veel te jong als soldaat in de Eerste Wereldoorlog gestorven) broer Cecil Chesterton stond Gilbert aan de wieg van het zogenoemde 'distributisme'. Deze politieke denkrichting zocht een midden – of misschien beter gezegd: een derde weg – tussen kapitalisme en socialisme, en put-

te daarvoor rechtstreeks uit de sociale encyclieken die de pausen van Rome vanaf de late negentiende eeuw waren gaan schrijven. Privébezit werd door de distributisten niet veroordeeld zoals in het socialisme, noch verheerlijkt zoals in het kapitalisme. Het heil wordt niet verwacht van de staat noch van multinationals, maar van kleinschalige, coöperatieve structuren in lokale gemeenschappen. Net als de katholieke sociale leer zoals die tot en met paus Franciscus (trouwens ook een Chesterton-adept!) is doorontwikkeld, is het distributisme in bepaalde opzichten progressief te noemen, in andere conservatief – het past kortom niet in het krappe keurslijf van de politieke schema's van 'links' en 'rechts'.

Onder die noemer mag het distributisme nagenoeg vergeten zijn, maar de denkbepelden hadden wel degelijk grote invloed in de politiek van de tweede helft van de twintigste eeuw. De Europese christendemocratische partijen zijn er bijvoorbeeld de rechtstreekse erfgenamen van.

Zelf zou hij dat niet meer meemaken. Op 14 juni 1936 stierf Gilbert Keith Chesterton, 62 jaar oud, aan hartfalen. Bij zijn uitvaart preekte de al genoemde priester Ronald Knox. 'We hebben een man verloren', zei hij daarbij, 'die de wereld voor zijn medemensen gelukkiger maakte, niet door af en toe een korte lachbui, maar door voortdurend de verborgen bronnen van vrolijkheid voor ons bloot te leggen.'

IV. De leerschool van de verbeelding

Op 25 september 1948, pas twaalf jaar na Chestertons dood, nam Anton van Duinkerken het in het katholieke dagblad *De Tijd* op voor de Engelse auteur. Hij deed dat in een kritische bespreking van een boek dat als strekking had dat het literaire werk van Chesterton hopeloos uit de mode was, maar dat hij als filosoof nog wel enig krediet verdiende. Van Duinkerken noemde het een 'poging tot verschraling' die 'de kiem zijner mislukking reeds in de opzet zelf meedraagt'. Echter: 'Het behoeft niemand ongerust te maken, want stijlwaardering golft merkwaardig door de beschavingsgeschiedenis en voert soms naar het diepste dieptepunt wat straks weer voor de top van de golf bestemd is.'

Van Duinkerken heeft gelijk gekregen, want Chesterton wordt wel degelijk nog steeds gelezen en gewaardeerd. En juist eerder als stilistisch begaafd literator dan als systematisch filosoof. Het boek dat Van Duinkerken afkraakte, wilde Chesterton vooral als (neo) thomistisch filosoof herwaarderen; dat is de denkschool die rond de *fin de siècle* dominant was aan de katholieke theologiefaculteiten. Zeker, Chesterton is door die denkschool getekend, hij schreef zelfs een korte biografie over Thomas van Aquino. Toch was hij te weinig een rationalistische systeembouwer om echt een neothomist te zijn.

Hoewel hij toch echt een van de meest briljante geloofsverdedigers van de twintigste eeuw was, halen de vaktheologen nog altijd de neus voor hem op. Schrijver Willem Jan Otten heeft daar eens een kernachtige en overtuigende verklaring voor gegeven. ‘Hedendaagse theologie, zou je kunnen zeggen, probeert uit te leggen dat het geen sprookje is, het geloof. Chesterton overtuigt je ervan dat het allemaal altijd nóg sprookjesachtiger en onwaarschijnlijker is dan je al dacht.’

Juist dat maakt hem de held van de moderne sprookjesvertellers met wie ik deze inleiding begon, in deze ‘gevaarlijke eeuw’. Onze eigen Godfried Bomans bewonderde hem en deelde met hem een vurige liefde voor het werk van Charles Dickens. Dat *Narnia*-schrijver C.S. Lewis, ooit een onverzettelijke atheïst, zich bekeerde tot het christendom, was naar eigen zeggen mede ingegeven door het lezen van Chestertons religieuze opus magnum *The Everlasting Man* (*De eeuwige mens*) uit 1925. De Gouw, de hobbitsamenleving die J.R.R. Tolkien schiep, is een welbewuste uitwerking van hoe de ideale samenleving van de distributisten eruit zou zien. En J.K. Rowling, tot slot, was naar verluidt geruime tijd lid van een Engels Chesterton-genootschap. Het is niet moeilijk om Chestertons fantasierijke humor te ontwaren in de gangen van Zweinstein; maar evenzeer horen we een echo van Chestertons bulderlach in haar dappere polemieken over de hedendaagse genderverdwazing.

Zo kunnen we Chesterton met recht een belangrijke, zo niet de belangrijkste leermeester noemen in die leerschool van de verbeelding die zulke grote moderne sprookjes voortbracht als *The Lord of the Rings*, *The Chronicles of Narnia* en *Harry Potter*. Dat maakt het des

te opmerkelijker dat de man, ondanks zijn imposante oeuvre, eigenlijk zelf nauwelijks sprookjes geschreven heeft. Eén bundeltje ken ik, postuum uitgegeven, getiteld *The Coloured Lands*. Daarin staan dan nog vooral jeugdwerkjes, losse aanzetjes, sommige onvoltooid, met kostelijke maar even losse schetsen van zijn eigen hand erbij.

Hoe kan dat toch? Waarom is er niet meer? Nou ja, misschien was hij sowieso meer een essayist, een man van de losse aanzetjes, briljant op de korte baan – maar geen marathonloper, ook in literair opzicht geen systeembouwer, geen man voor een *fantasy*-epos in zeven delen.

Maar er is nog een principiële punt te maken. In een inleiding bij dat ene schamele sprookjesboekje dat hij schreef, *The Coloured Lands*, zinspeelt zijn biograaf en huisvriendin Masie Ward daar ook op. Gilbert was rond zijn zestiende gefascineerd door draken, demonen, reuzen en feeën, zo schrijft zij, om er rond zijn dertigste achter te komen dat echt bestaande schepselen zoals neushoorns of giraffen zeker zo fabelachtig en grotesk zijn.

Je kunt zeggen: dat inzicht brak zijn carrière als sprookjesschrijver in de knop. Maar juist is het volgens mij te zeggen dat zijn carrière als sprookjesverteller daarmee pas echt tot volle bloei kwam. Hij ontdekte namelijk een werkelijkheid die al sprookjesachtig genoeg was; hij zag een elektrische tram als een zwevend kasteel, bomen als reuzen en pilaren als bomen. Alles wat hij schreef, juist ook zijn non-fictiewerk, werd daarmee tot sprookje. Dat is precies wat deze bundel met essays wil laten zien.

V. De bedoeling en opzet van deze bundel

Om daarbij maar meteen aan wat broodnodig verwachtingsmanagement te doen: deze bundel is bepaald geen *'best of'*- of *'greatest hits'*-album, geen handzame samenvatting van 's mans belangrijkste opvattingen in een lijstje prikkelende oneliners. Nee, deze bundel is eerder een selectie van essays die iets laten zien van het 'kolossale genie' van Chesterton, zijn veelzijdigheid en vindingrijkheid, zijn speelse en geestige observaties – en dat allemaal rond die losse rode draad van 'de kracht van verwondering'. Wie zegt dat dat evengoed

met allemaal andere essays geïllustreerd had kunnen worden, geef ik ogenblikkelijk het grootste gelijk.

Uit Chestertons enorme oeuvre een selectie maken was dan ook geen sinecure. Niet alleen vanwege de omvang, maar juist ook omdat zijn ideeën over verbeelding en verwondering als het ware 'geïncarneerd' zijn in heel zijn dagelijkse bestaan, in het actuele discours waarin hij zich bevond in het Engeland van de vroege twintigste eeuw. Bedenk wel: veel van de hier gepresenteerde essays begonnen ooit als krantenartikel – met de beperkte houdbaarheid van dien; want wat vandaag actueel is, daarin wordt morgen immers de vis verpakt. Dus zijn discours is onvermijdelijk niet ons discours. Essays die té tijdgebonden waren, vielen daarom af; we kozen slechts die essays waarin iets oplichtte van tijdloze inzichten. Die zijn gelukkig ook talrijk genoeg.

Maar toch, zoals dit boek het nodige vroeg van de samensteller – alsook van de vertaler en de redacteuren – zo zal het wat van de lezer vragen. Het vraagt om over een drempel heen te stappen en met avontuurlijke nieuwsgierigheid een vreemd land te betreden; ons zelfs nog vreemder dan Narnia, Midden-Aarde of Zweinstein. Dat zijn Boroeba's borden die wij nog kunnen vinden in de grond; in deze bundel kruipen we in het hoofd van koning Boroeba zelf, de vergeten leermeester van de tovenaarsleerlingen.

Dat hoofd denkt in kronkelwegen, zal niet altijd goed te volgen zijn. Waar nodig zijn wel wat verklarende noten opgenomen, maar toch. Grillig en onvoorspelbaar blijft het, met her en der een betoverd bos om in te verdwalen. Zoals in ieder sprookje dat het waard is om aan het kampvuur te vertellen.

PESSIMISTEN KUNNEN HUN BIEZEN PAKKEN

Niet alleen in zijn bekendste werk *Orthodoxie*, maar ook in zijn essays fileerde Gilbert Keith Chesterton (1874-1936) met vloeiende pen de modieuze opvattingen van zijn tijd. Hij schiep een alternatief en verfrissend perspectief waardoor geloven in wonderen weer mogelijk werd – voorbij de bezwaren van de moderniteit. Als een van de meest briljante geloofsverdedigers baande hij een weg naar een wereld vol mysterie. Hiermee legde hij de basis voor *Lord of the Rings* en de *Narnia*-reeks van zijn leerlingen Tolkien en Lewis. *De kracht van verwondering* is een verzameling van de beste essays van Chesterton en vormt een onvergetelijke kennismaking met het denken van deze vrolijke profeet. Want zijn scherpzinnigheid en humor zijn verbluffend.

De samensteller en inleider van *De kracht van verwondering* is **Anton de Wit**, hoofdredacteur van *Katholiek Nieuwsblad*. **Kees de Wildt** heeft deze veelal nooit eerder in het Nederlands verschenen essays op prachtige wijze vertaald.

ISBN 978 90 435 4000 1 • NUR 740

9 789043 540001